2021-03-17

Till
Justitiekanslern

Klagomål på myndigheten för press, radio och TV (MPRT) och deras tillämpning av gällande regelverk för att dela ut respektive avslå ansökningar om mediestöd

I samband med utdelandet av presstöd förra året noterade föreningen för medborgarperspektiv att Sasser Media Lab AB:s ansökan om redaktionsstöd 2020 med Dnr 20/07431 avslogs på ett sätt som vi bedömer vara felaktigt.

Föreningen för medborgarperspektiv har ägnat sitt intresse åt rubricerad ansökan med anledning av att den i samband med Myndigheten för press, radio och TV:s (MPRT) avslagsbeslut fått stor uppmärksamhet i media på ett sätt som ifrågasätter myndighetens oväld. Felaktiga beslut om redaktionsstöd äventyrar pressfriheten genom att skapa obalans hos media som inte konkurrerar på jämlika villkor.

Med stöd av förordningens 26 § får MPRT utfärda kompletterande föreskrifter om mediestöd. Ett förslag på ändrade föreskrifter har nyligen publicerats.[ii] Eftersom beslutet som dessa synpunkter handlar om fattats under förordningens nuvarande version kommer de ändrade föreskrifterna inte att beröras i det följande. De ger dock intryck av att underlätta en skönsmässig bedömning även av kommande ansökningar.

Styrande för beviljande av mediestöd är Mediestödsförordningen (2018:2053[i]). vars 2 § anger syftet med mediestödet

> är att stärka demokratin genom att främja allmänhetens tillgång till en oberoende nyhetsförmedling i hela landet via en mångfald av allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet.

och av särskilt intresse är föreskrifternas med avseende på fördelning av stöd enligt 20 § Mediestödsförordningen:

> 20 § Vid fördelning av stöd … ska mediestödsnämnden särskilt ta hänsyn till i vilken utsträckning stödet kan förväntas bidra till att syftet med mediestödet enligt 2 § mediestödsförordningen uppfylls.
> Med redaktionellt innehåll av hög kvalitet avses att mediet regelmässigt präglas av ansvarstagande nyhetsförmedling.
> Med ansvarstagande nyhetsförmedling avses bland annat att nyhetsmediet inte bidrar till att sprida felaktig eller manipulerad information, inte uppmanar till brott och avstår från publiceringar som vilseleder kring etablerad vetenskap och kunskap.

Föreningens här redovisade synpunkter basera på granskningen av beslutet om avslag för av Sasser Media Lab AB:s ansökan om redaktionsstöd för NewsVoice Web Magazine och i synnerhet motiveringen för avslaget.

Motiveringen har följande lydelse:

Myndigheten har granskat innehållet i New Voices Web Magazine. I mediet förekommer artiklar med ett innehåll som förefaller inte grundas på vetenskap eller fakta. Det rör sig t.ex. in artiklar med ett anti-vaccinbudskap och artiklar som handlar om risker med elektrosmog. Det redaktionella innehållet består även delvis av material som redaktionen själv har märkt som kontroversiellt. Sasser Media Lab AB beskriver också på hemsidan att tidningen bland annat fylls med innehåll från skribenter debattörer utanför det konventionella systemtänkandet.

Stöd enligt 2 § mediestödsförordningen (2018:2053) kan endast ges till allmänna nyhetsmedier med redaktionellt innehåll av hög kvalitet. Delar av det redaktionella innehållet i NewsVoice Web Magazine består av artiklar som präglas av ett icke vetenskapligt synsätt. Mediestödsnämnden anser därför att NewsVoice Web Magazine inte präglas av ett redaktionellt innehåll av hög kvalité. NewsVoice Web Magazine kan därmed inte anses vara ett sådant nyhetsmedium som uppfyller syftet enligt 2 § mediestödsförordningen. Sasser Media Lab AB:s ansökan om redaktionsstöd ska därför avslås.

Beslutet består av två delar: beskrivningen av den delen av NVWM:s innehåll som bildar beslutsunderlaget (första stycket) och skälen för beslutet (andra stycket) samt själva avslagsbeslutet (andra stycket, sista meningen).

Beslutsunderlaget. Följande fakta/påståenden anförs som stöd för beslutet: a) Innehåll som förefaller inte grundas på vetenskap eller fakta, såsom artiklar med ett anti-vaccinbudskap och artiklar avseende risker med elektrosmog; b) kontroversiellt material som redaktionen själv märkt som kontroversiellt; c) innehåll från skribenter och debattörer utanför det konventionella systemtänkandet; d) artiklar som präglas av ett icke-vetenskapligt synsätt.

Beslut enligt mediestödsförordningen får inte överklagas (27 §).

Denna bestämmelse synes stå i strid med förvaltningslagens (2017:900) 41 § och 42 §:
41 § Ett beslut får överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt.
42 § Ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot.

Dessa rekvisit är utan tvekan uppfyllda i föreliggande fall.
Oberoende av frågan om rätt till att anföra besvär gäller förvaltningslagens bestämmelse om motivering av beslut:

32 § Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

En motivering får helt eller delvis utelämnas, om

1. beslutet gäller anställning av någon,
2. ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver att beslutet meddelas omedelbart,
3. det är nödvändigt med hänsyn till rikets säkerhet…, eller
4. beslutet gäller meddelande av föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen.

Om motiveringen har utelämnats enligt andra stycket 1, 2 eller 3 ska myndigheten om möjligt ge en motivering i efterhand, om någon enskild begär det och det behövs för att han eller hon ska kunna ta tillvara sin rätt.

<u>Föreningens synpunkter</u>

Den grundläggande frågan ställer sig om huruvida det faktum att sökanden förmenas rätten att anföra besvär enligt mediestödsförordningen inkräktar på den enskildes rätt att enligt förvaltningslagens bestämmelser kunna anföra besvär mot beslut som går vederbörande emot. Föreningen menar att eventuella undantag i den rätten borde stadgats i förvaltningslagen och inte i en underordnad förordning.

Föreningen anser mediestödsnämndens beslutsmotivering vara gravt undermålig, i synnerhet med tanke på att beslutet inte kan överklagas. Motiveringen är av generell natur och medger inte att med säkerhet kunna identifiera de fakta på vilka mediestödsnämnden baserat sitt beslut.

Exempelvis borde påståendet om ”*artiklar med ett innehåll som förefaller inte grundas på vetenskap eller fakta*” konkretiserats genom att identifiera dessa artiklar och redogöra för i vilket avseende de inte grundas på vetenskap eller fakta. Här vill Föreningen ställa frågan om i vilken omfattning myndigheten som berett ärendet haft tillgång till eller utnyttjat extern vetenskaplig kompetens. Föreningen förutsätter att det är skralt med sådan kompetens även inom nämnden, vilket gör en fackmannamässig bedömning av sådana frågor särskilt angeläget

I beslutet hänvisas för det första till ”artiklar med ett anti-vaccinbudskap”. Eftersom vaccinering kan vara förenad med betydande risker så är det en invändning som inbjuder till olika åsikter även på saklig grund. Som exempel kan nämnas en artikel av prof em Bengt Fagrell i Läkartidningen om riskerna för vaccinering mot TBE (https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2017/05/tbe-vaccination-i-sverige-ar-ingen sjalvklarhet/).

Som andra exempel hänvisas till artiklar som handlar om risker med elektrosmog. I det sammanhanget borde det räcka med att hänvisa till översiktsartikeln EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses, De Gruyter | 2016 DOI: https://doi.org/10.1515/reveh 2016-0011. Visserligen är inverkan av elektriska fält på den mänskliga kroppen ett ämne där åsikterna går isär, men dock ett område för vetenskaplig diskussion. Att nedvärdera en svensk publikation för att den tagit upp detta tema verkar således befängt.

Även om det vore så att de tre ovan angivna konkreta fallen icke grundats på vetenskap eller fakta vill Föreningen framhålla att ett strikt krav på vetenskaplighet och faktamässighet hos media för vilka redaktionsstöd söks skulle särbehandla dem i förhållande till den svenska dagspressen, eftersom där mer eller mindre dagligen publiceras artiklar som inte fyller dessa krav. Som exempel kan nämnas en artikel i Svenska Dagbladet av den 17 juni 2017 om skydd mot cancer genom gurkmeja.[iii]

För det tredje hänvisas till – även här utan att ange varifrån exakt informationen hämtats – att det redaktionella innehållet består *av material som redaktionen själv har märkt som kontroversiellt*. Föreningen menar att nämnden borde insett att den med denna motivering förkastat all seriös diskussion om stridiga uppfattningar. D v s förvanskat medias roll till att enbart predika en uppfattning – den för ögonblicket rätta.

Ytterligare ett anmärkningsvärt skäl för avslagsbeslutet är att tidningen påstås ”*fyll(as) med innehåll från skribenter och debattörer utanför det konventionella systemtänkandet*”. Föreningen har ingen uppfattning om det finns underlag för påståendet. Men, oavsett om det finns eller saknas underlag, kan påståendet uppfattas som att kritiska röster, som vill kunna påräkna stöd men som avviker från den för tillfället rådande allmänna opinionen, inte ska få göra sig hörda i media. Det är inga överord att beteckna denna del av beslutsmotiveringen som djupt odemokratisk.

Med hänvisning till ovanstående beskrivning av hur Myndigheten för press, radio och TV beslutat om avslag på Sasser Media Lab AB:s ansökan om redaktionsstöd på ett enligt Föreningens uppfattning godtyckligt och ofullständigt underlag, hemställer Föreningen om att Justitiekanslern granskar beslutsgången och skälen för besluten, som inte tycks leva upp till grundläggande krav på rättssäkerhet och offentlighet. Det kan inte uteslutas att en del av bristerna som Föreningen uppmärksammat beror på systemfel hos myndigheten.

Åke Thunström
Ordf för föreningen för medborgarperspektiv

Handläggare: Lars Bernhoff lars.bernhoff@gmail.com 0739809830
Strömkarlsvägen 15, 16762 Bromma

[i] https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/mediestodsforordning 20182053_sfs-2018-2053

[ii] https://www.mprt.se/globalassets/dokument/foreskrifter/nya-foreskrifter/foreskrifter-om-mediestod mprtfs-2021-2.pdf
https://www.mprt.se/nyhetsrum/nyhetslista/2021/ytterligare-76-miljoner-i-presstod-till-nyhetstidningar/ [iii]
https://www.svd.se/food-pharmacy-kan-gurkmeja-skydda-oss-fran-cancer